

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)
SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)
SSN Paweł Wiliński

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego,
w sprawie **T. N.**

skazanego z art. 300 § 1 i 3 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 24 kwietnia 2025 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 6 maja 2024 r., sygn. akt II AKa 397/23,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 15 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 31/21,

I. uchyla zaskarżony wyrok wobec T. N., a na podstawie art. 435 k.p.k. także co do A. N., i sprawę obojga oskarżonych przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie;

II. zarządza zwrócenie oskarżonemu T. N. uiszczonej opłaty od kasacji.

Jarosław Matras

Jerzy Grubba

Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

Na skutek wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w dniu 24 stycznia 2023 r. w sprawie o sygn. akt II AKa 239/22, uprawomocnił się wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 15 kwietnia 2022 r. w sprawie o sygn. akt II K 31/12 w zakresie skazania T. N. za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i w zw. z art. 12 § 1 k.k., obejmujące zachowania opisane w akcie oskarżenia od pkt 1 do 3305 (pkt III wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24 stycznia 2023 r.). Po uchyleniu przez Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt III KS 52/23 wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24 stycznia 2023 r. w sprawie o sygn. akt II AKa 239/23 w zakresie w jakim w tym ostatnim wyroku uchylono wyrok sądu pierwszej instancji co do czynów zarzuconych w pkt MMMCCCVI (3306) i MMMCCCVII (3307), postępowanie ponownie przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie toczyło się tylko w odniesieniu do tych właśnie czynów, tj. do czynów zarzuconych oskarżonym w akcie oskarżenia: T. N. w pkt MMMCCCVI (3306) i A. N. w pkt MMMCCCVII (3307), przypisanych wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnowie w pkt II i V wyroku z dnia 15 kwietnia 2022 r. Tylko zatem w zakresie tych czynów konieczne jest wskazanie treści zapadłych wyroków w pierwszej i drugiej instancji, zanim przedstawione zostaną zarzuty kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego T. N..

Czyn MMMCCCVI (3306) aktu oskarżenia został opisany w następujący sposób: *„w okresie od października 2016 roku do lutego 2018 roku w T.1. woj. [...], działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, współdziałając z A. N., będąc dłużnikiem wielu wierzycieli, działając w celu udaremnienia wykonania niżej wymienionych orzeczeń sądowych i innych organów państwowych, a to...*

[w poz. od 1 do 87 wymieniono nakazy zapłaty i wyroki sądów oraz tytuł wykonawczy wystawiony przez naczelnika urzędu skarbowego – uw. SN], *udaremniał zaspokojenie wierzycieli przez to, że aktem notarialnym Repertorium A nr [...] z dnia 21 listopada 2016 roku zbył nieruchomości znajdującą się w K. województwa [...] obejmującą działkę nr [...] nr KW [...] na rzecz firmy „G. ” sp. z o.o.*

z siedzibą w D., następnie aktem notarialnym Repertorium A nr [...] z dnia 19 października 2016 roku ustanowił wraz ze swoją żoną A. N. rozdzielność majątkową, po czym na mocy aktów notarialnych Repertorium A [...] oraz Repertorium A [...] z dnia 23 listopada 2016 roku zawarł umowy o częściowy podział majątku wspólnego, na podstawie których to A. N. nabyła w całości nieruchomość znajdującą się w B. województwa [...], obejmującą działkę o nr [...]1 nr KW [...] oraz dwie nieruchomości znajdujące się w P. województwa [...], gdzie pierwsza nieruchomość obejmowała działki o nr [...]2, [...]3, [...]4, [...]5, nr [...]6, natomiast druga obejmowała działkę nr [...]7 nr KW [...], czym wyrządził szkodę wielu wierzycielom, a kolejno będąc dłużnikiem wielu wierzycieli, udaremnił zaspokojenie ich wierzytelności, wynikających ze wskazanych powyżej tytułów wykonawczych, w ten sposób, że utworzył w oparciu o przepisy prawa nową jednostkę gospodarczą - I. Sp. z o. o. Sp. Komandytowa z siedzibą w P. , a następnie działając za tą spółkę, nabył na jej rzecz od swojej żony A. N. , mocą aktu notarialnego Repertorium A numer [...] z dnia 14 lutego 2018 roku, nieruchomość składającą się z działek nr [...]2, [...]3, [...]4, [...]5 nr KW [...] oraz działki nr [...]7 nr KW [...], a nadto aktem notarialnym z dnia 11 stycznia 2017 roku zbył nieruchomość znajdującą się w T.1. pod adresem ul. [...] składającą się z działek o nr [...]8 oraz [...]9 nr KW [...] na rzecz A. N. 1. i O. W. , tj. o przestępstwo z art. 300 § 1 i 3 kk. i art. 301 § 1 kk. w zw. z art. 11 § 2 kk. w zw. z art. 12 § 1 kk.”

Czyn z pkt MMMCCCVII (3307) w akcie oskarżenia zarzucony A. N. został opisany w następujący sposób: „w okresie od października 2016 roku do lutego 2018 roku w T.1 woj. [...], działając ze z góry powziętym zamiarem, wiedząc, że T. N. jest dłużnikiem wielu wierzycieli, działając w celu udaremnienia wykonania niżej wymienionych orzeczeń sądów i innych organów państwowych, a to:...

[w poz. od 1 do 87 wymieniono nakazy zapłaty i wyroki sądów oraz tytuł wykonawczy wystawiony przez naczelnika urzędu skarbowego – uw. SN],

udzieliła pomocy T. N. w udaremnieniu zaspokojenia wierzycieli przez to, że wraz z T. N. aktem notarialnym Repertorium A nr [...] z dnia 21 listopada 2016 roku zbyła nieruchomość znajdującą się w K. województwa [...] obejmującą działkę nr [...] nr KW [...] na rzecz firmy „G. ” sp. z o.o. z siedzibą w D., ponadto aktem notarialnym Repertorium A nr [...] z dnia 19 października 2016 roku ustanowiła wraz ze swoim mężem T. N. rozdzielność majątkową, a następnie na mocy aktów notarialnych

Repertorium A [...] oraz Repertorium A [...] z dnia 23 listopada 2016 roku zawarła z T. N. umowy o częściowy podział majątku wspólnego, na podstawie których to nabyła w całości nieruchomość znajdującą się w B. województwa [...], obejmującą działkę o nr [...]1 nr KW [...] oraz dwie nieruchomości znajdujące się w P. województwa [...], gdzie pierwsza nieruchomość obejmowała działki o nr [...]2, [...]3, [...]4, [...]5, nr KW [...], natomiast druga obejmowała działkę nr [...]7 nr KW' [...], czym wyrządziła szkodę wielu wierzycielom, a następnie wiedząc, iż T. N. jest dłużnikiem wielu wierzycieli, udaremniła zaspokojenie ich wierzytelności, wynikających ze wskazanych powyżej tytułów wykonawczych w ten sposób, że utworzyła wspólnie z T. N. w oparciu o przepisy prawa nową jednostkę gospodarczą - I. Sp. z o. o. Sp. Komandytowa z siedzibą w P. , na którą to na mocy aktu notarialnego Repertorium A numer [...] z dnia 14 lutego 2018 roku, przeniosła nieruchomość składającą się z działek nr [...]2, [...]3, [...]4. [...]5 nr KW [...] oraz działki nr [...]7 nr [...], tj. o przestępstwo z art. 18 § 3 kk, 300 § 1 i 3 kk. i art. 301 § 1 kk. w zw. z art. 11 § 2 kk. w zw. z art. 12 § 1 kk”.

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2022 r. w sprawie II K 31/21 Sąd Okręgowy w Tarnowie orzekł w odniesieniu do tych czynów w następujący sposób:

„II. uznaje oskarżonego T. N. za winnego czynu zarzucanego mu w punkcie MMMCCCVI (3306) aktu oskarżenia stanowiącego przestępstwo z art. 300 § 1 i 3 kk i art. 301 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 § 1 kk i za to na mocy art. 300 § 3 kk w zw. z art. 11 § 3 kk wymierza mu karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności,”

III - IV ...[orzeczono karę łączną wobec T. N. za przestępstwa z pkt I i II oraz zaliczono okres zatrzymania – uw. SN]

V. uznaje oskarżoną A. N. za winną popełnienia czynu zarzucanego jej w punkcie MMMCCCVII (3307) aktu oskarżenia stanowiącego przestępstwo z art. 300 § 1 i 3 kk i art. 301 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 § 1 kk i za to na mocy art. 300 § 3 kk w zw. z art. 11 § 3 kk wymierza jej karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności,

VI. na mocy art. 69 § 1 i 2 kk i art. 70 § 1 kk wykonanie orzeczonej wobec oskarżonej A. N. kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesza na okres próby wynoszący 2 (dwa) lata, zobowiązując ją na mocy art. 72 § 1 pkt 1 kk do informowania

sądu o przebiegu okresu próby na piśmie co 6 (sześć) miesięcy od uprawomocnienia się wyroku”.

Wyrokiem z dnia 6 maja 2024 r. w sprawie II AKa 397/23 Sąd Apelacyjny w Krakowie rozpoznając już tylko apelacje obrońców oskarżonych oraz prokuratora co do czynów z pkt MMMCCCVI i MMMCCCVII, orzekł w następujący sposób:

„I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. w odniesieniu do oskarżonego T. N. :

1. uchyla ustęp III zaskarżonego wyroku,

uznaje oskarżonego T. N. za winnego czynu zarzuconego mu w pkt MMMCCCVI (3306) aktu oskarżenia, przyjmując, że stanowi on przestępstwo z art. 300 § 2 k.k. i art. 301 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i za to - na mocy art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. - wymierza mu karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

2. na mocy art. 85 § 1 k.k., art. 85a k.k. i art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzonych w ust. I zaskarżonego wyroku i w pkt 1.1. lit. b) niniejszego wyroku orzeka wobec oskarżonego T. N. karę łączną 1 (jednego) roku i 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności i na poczet tej kary łącznej - na mocy art. 63 § 1 k.k. - zalicza oskarżonemu T. N. okres zatrzymania i tymczasowego aresztowania od 14 stycznia 2019 r. godz. 18.55 do dnia 15 lutego 2019 r. godz. 15.38;

3. w odniesieniu do oskarżonej A. N. :

1. uznaje oskarżoną A. N. za winną popełnienia czynu zarzuconego jej w pkt MMMCCCVII (3307) aktu oskarżenia, przyjmując, że stanowi on przestępstwo z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 2 k.k. i art. 301 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i za to - na mocy art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. - wymierza jej karę 5 (pięciu) miesięcy pozbawienia wolności;

2. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonej A. N. kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesza na okres próby wynoszący 2 (dwa) lata, zobowiązując ją - na mocy art. 72 § 1 pkt 1 k.k.

- do informowania sądu o przebiegu okresu próby na piśmie co 6 (sześć) miesięcy od uprawomocnienia się wyroku;"

Kasację od tego wyroku złożył obrońca skazanego T. N.. Wyrokowi zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 443 w zw. z art. 443 § 1 k.p.k. (zarzut w pkt 1 kasacji) oraz postawił zarzuty rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 65 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (zarzut w pkt 2), a także art. 787.1 w zw. z art. 31 § 1 k.r.i.o. (zarzut w pkt 3), art. 1025 § 1 k.p.c. (zarzut w pkt 4), a także art. 300 § 2 k.k., 301 § 1 k.k. i art. 12 § 1 k.k. (zarzuty 5-7 – w kasacji wadliwa numeracja w tym zakresie). W konkluzji kasacji domagał się uchylenia wyroku sądu II instancji i uniewinnienia skazanego, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W pisemnym stanowisku co do kasacji prokurator Prokuratury Okręgowej w Krakowie wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej, a takie też stanowisko poparł prokurator Prokuratury Krajowej w trakcie rozprawy kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego okazała się zasadna w zakresie tych zarzutów, w których rażące naruszenie prawa materialnego wiązane było przez skarżącego z poglądami prawnymi wypowiedzianymi przez sąd odwoławczy w odpowiedzi na zarzuty apelacyjne oraz dokonanyimi ustaleniami faktycznymi w toku postępowania dowodowego przed sądem odwoławczym. Natomiast niezasadny był pierwszy zarzut kasacji.

W zakresie zarzutu z pkt I kasacji skarżący nie ma racji, że w toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Apelacyjny w Krakowie naruszył przepis art. 443 § 1 k.p.k. Fakt, że w toku ówczesnego postępowania apelacyjnego, po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2023 r. apelacji prokuratora i obrońców oskarżonych, Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie II AKa 239/22, w uzasadnieniu swojego wyroku - w zakresie w jakim uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tarnowie – wskazał, iż w opisie czynu z art. 300 § 1 k.k. brak jest wymaganego znamienia, to jednak dalej podkreślił, że nie oznacza to, iż należy oskarżonych uniewinnić od czynów im zarzucanych, albowiem możliwe jest rozważenie ich odpowiedzialności na gruncie przepisu art. 300 § 2 k.k., choć wymaga to przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego (str. 58 uzasadnienia). W

uzasadnieniu sąd drugiej instancji podał także powody uchylenia wyroku w zakresie czynów z pkt 3306 i 3307, wskazując na skutkowy charakter przestępstwa z art. 300 k.k. oraz konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie, w jakim można byłoby ustalić możliwość zaspokojenia się wierzycieli, uwzględniając kondycję finansową oskarżonego oraz także istnienie zabezpieczeń hipotecznych w kontekście wartości nieruchomości oraz treści art. 1025 k.p.c. (str. 24-26 47-48, 61 - 62 uzasadnienia wyroku). W tych okolicznościach uchylenie tego wyroku przez Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt III KS 52/23 w trybie skargi na wyrok kasatoryjny, skargi wniesionej tylko przez obrońcę oskarżonych, nie oznacza, że sąd odwoławczy ponownie rozpoznający sprawę mógł tylko wydać wyrok uniewinniający oboje oskarżonych. Po pierwsze, sąd odwoławczy nie wydał przecież wyroku uniewinniającego, a tylko wyrok uchylający wyrok sądu pierwszej instancji w zakresie dwóch czynów przypisanych oskarżonym. Po drugie, oceny sądu odwoławczego w zakresie w jakim sąd ten uzasadniał uchylenie wyroku i konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego, nie kreują stanu prawnego, do którego miałyby zastosowanie przepis art. 443 k.p.k. To, że sąd odwoławczy w swoich ocenach postrzegał niemożność skazania z art. 300 § 1 k.k. wobec braku znamienia, nie oznaczało, iż w toku ponownego postępowania sąd odwoławczy był obowiązany wydać wyrok uniewinniający, nie tylko dlatego, iż kwalifikacja prawna tych czynów nie była oparta wyłącznie na przepisie art. 300 § 1 k.k., ale także dlatego, że tenże sąd wprost wskazywał na możliwość przypisania innego czynu (art. 300 § 2 k.k.), choć kontestował kompletność materiału dowodowego w tym zakresie. W tych okolicznościach tezy stawiane przez obrońcę są chybione, tak jak i przywoływanie do tej sytuacji procesowej orzeczeń oraz poglądów piśmiennictwa prawniczego.

Odniesć zatem należy się do zarzutów, które skutkowały uwzględnieniem kasacji. Na wstępie wypada wskazać, że w obszarze zarzutów apelacyjnych silnie eksponowano w apelacjach obrońców (adw. W. R. i adw. S. S.) wyrażenie przez sąd pierwszej instancji takich poglądów prawnych, które w istocie prowadziły do wniosku, iż o ile bez zbędnych przeszkód prawnych wierzyciele prowadzącego działalność gospodarczą T. N. (tytuły egzekucyjne opisane zostały w treści czynów z pkt 3306 i 3307), mogli prowadzić egzekucję z nieruchomości szczegółowo opisanych,

będących wspólnością majątkową małżeńską albo nawet już po zniesieniu wspólności, o tyle podział nieruchomości dokonany w dniu 23 listopada 2016 r. a następnie przeniesienie przez A. N. własności tych nieruchomości na spółkę I. (luty 2018 r.) już skutkowało niemożnością prowadzenia skutecznej egzekucji przez wierzycieli (takie stanowisko zaprezentowano na str. 72-76 uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji). W tym zakresie zarzuty apelacyjne oparte były na różnych podstawach, tj. na obrazie prawa materialnego, tj. art. 41 § 1 k.r.i.o., art. 787 k.p.c., 787² k.p.c. oraz 1025 k.p.k. (por. k. 8542-8543) art. 301 § 1 k.k. (adw. W. R.), ale również na dokonaniu wadliwych ustaleń faktycznych a to dlatego, że podejmowane działania co do nieruchomości nie miały żadnego znaczenia w kontekście możliwego zaspokojenia wierzycieli (por. szerokie uzasadnienie apelacji adw. S. S. – str. 17-22). Pomijając to, czy wszystkie zarzuty apelacji, zwłaszcza chodzi tu o apelację adw. S. S., miały poprawną konstrukcję, jasne jest, że w obu tych środkach odwoławczych skarżący wskazywali zasadniczo na kilka najistotniejszych elementów, które wadliwie zostały przyjęte przez sąd pierwszej instancji. Po pierwsze, zarzucono sądowi pierwszej instancji, że niesłusznie przyjmował, iż mogło dojść do nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika (chodziło o egzekucję z nieruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego), choć brak było warunków do przyjęcia takiego poglądu (zarzuty naruszenia art. 41 § 1 k.r.i.o., art. 787 k.p.c.). Po drugie, przywołując przepis art. 1025 k.p.c. wskazywano, że skoro wierzyciele hipoteczni (np. banki) byłiby zaspokojeni w pierwszej kolejności, to nie mogliby uzyskać zaspokojenia inni wierzyciele, którzy nie uzyskali zabezpieczenia hipotecznego (to ci wierzyciele, których tytuły wymieniono w opisie czynów z pkt 3306 i 3307), zważywszy na wartość tych nieruchomości oraz wartość wierzytelności zabezpieczonych hipoteką. Po trzecie, wadliwie przypisano oskarżonym odpowiedzialność z art. 301 § 1 k.k., skoro A. N. nie była dłużnikiem i to ona przenosiła majątek na spółkę I., a sama spółka nie powstała z przekształcenia przedsiębiorstwa FHU „P.1.” (przedsiębiorstwo T. N.), nie była nowa i nie przejęła majątku należącego do T. N., a nadto nie była powołana do wyprowadzenia majątku. W tym obszarze zatem sąd odwoławczy winien odnieść się do zarzutów, bacząc przy tym oczywiście na to, jakie ustalenia faktyczne zostały w tej sferze poczynione. Ta ostatnia uwaga jest celowa, skoro ustaleń faktycznych nie kwestionowano w apelacji

prokuratora, a sąd odwoławczy pierwotnie rozpoznający sprawę w postępowaniu odwoławczym (w sprawie o sygn. akt II AKa 239/22) dostrzegał szereg wad w tym obszarze i to wad o zasadniczym charakterze (por. np. str. 24-26 i 47-48 uzasadnienia wyroku). Przywołanie ustaleń faktycznych jest konieczne także dlatego, że w istocie żaden z dotychczas rozpoznających sprawę sądów nie dostrzegł ich ważkości w kontekście realizacji norm prawa karnego materialnego, a to art. 300 § 2 k.k. i art. 301 § 1 k.k. Jest bowiem oczywiste, że wskazane przepisy prawa karnego opisują przestępstwa skutkowe. W przypadku art. 300 § 2 k.k. o takim charakterze przestępstwa decyduje sformułowanie „udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela”, zaś w przepisie art. 301 § 1 k.k. zwrot „udaremnia lub ogranicza zaspokojenie”. Jasne jest zatem, że pierwszoplanowym powinno być ustalenie jaki majątek posiadał dłużnik i czy wierzyciel posiadający tytuł egzekucyjny (chodzi o wierzycieli wskazanych w czynach opisanych w pkt 3306 i 3307) prowadził czynności egzekucyjne (i jakie czynności), a także czy były one skierowane do całego majątku dłużnika, czy też tylko do jego niektórych składników. Dopiero po takim ustaleniu celowe było ustosunkowanie się do tych zarzutów apelacji, które wskazywały, że wierzyciele tzw. niehipoteczni (tymi byli pokrzywdzeni wierzyciele w czynach w pkt 3306 i 3307) nie mieli w istocie żadnej możliwości efektywnego zaspokojenia się ze wskazanych nieruchomości.

Trzeba więc zacząć od ustaleń faktycznych, skoro dotychczas nie przywiązywano do nich uwagi. Na stronie 30 uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji wskazano, że działania T. N. i A. N. uniemożliwiły prowadzenie egzekucji z przychodów T. N., reprezentującego FHU „P.2.”. Dalej zaś podano, że przychody z działalności w sklepach pod adresem R. i P. na skutek rozwiązania umów i zawarcia nowych z nowo powstałą spółką przestały istnieć, tym samym uniemożliwiło to wyegzekwowanie należności (str. 31 – podkr. SN). To jedyne ustalenia faktyczne odnoszące się do kluczowych elementów. To zapewne w tych ustaleniach – jakże szczątkowych – dostrzegał Sąd Apelacyjny w Krakowie w dniu 23 stycznia 2023 r. ułomności i braki w zakresie stosownych dowodów. Z tych ustaleń wynika więc, że wierzyciele egzekucję kierowali tylko do przychodów z działalności FHU „P.2.” (zapewne rachunku bankowego – konta firmowego). Tymczasem już chociażby z dowodów przeprowadzonych w postępowaniu odwoławczym (str. 3 uzasadnienia wyroku)

wynika, że FHU „P. 2. ” dokonała sprzedaży wyposażenia sklepów (kwota z faktur ponad milion zł) a nadto firma posiadała środki trwałe o dość dużej wartości. Nasuwa się zatem pytanie, dlaczego do tych ruchomości wierzyciele nie prowadzili egzekucji? Czy w ogóle złożyli wnioski do komornika o egzekucje z innych ruchomości? Te pytania pokazują obszar, który jest nieznany w zakresie istotnym dla przypisania skutku z art. 300 § 2 k.k. i art. 301 § 1 k.k. Skoro bowiem nie jest znany cały majątek, który mógłby stanowić podstawę wniosku egzekucyjnego wierzyciela, a nadto, ustalono, iż istniały rzeczy ruchome o znacznej wartości, to jak można przyjąć, że działania podejmowane przez oskarżonych do nieruchomości mogły mieć skutek w postaci udaremnienia lub uszczuplenia wierzycieli? Sąd odwoławczy tej kwestii nie poświęcił wcale uwagi, co musi dziwić w kontekście chociażby przeprowadzenia dowodów w postępowaniu odwoławczym.

Niezależnie od tej zasadniczej wady wskazano powyżej, że kwestie przywołane przez obrońców oskarżonych winny stanowić podstawę wnikliwej i rzetelnej oceny sądu odwoławczego, także w kontekście zarzutów obrazy prawa materialnego. Tymczasem takiej oceny zabrakło, a tam gdzie ją wyrażono słusznie skarżący przypisują temu stanowisku naruszenie prawa materialnego. W kontekście zabezpieczeń hipotecznych wskazanych nieruchomości sąd odwoławczy wskazał jedynie na to, że hipoteki zostały spłacone, przywołując str. 31 uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, nie bacząc na to, iż A. N. spłaciła wprawdzie wierzytelności zabezpieczone wcześniejszymi hipotekami, ale spółka I. na zakup uzyskała kredyt, zabezpieczony właśnie hipoteką na kupowanych nieruchomościach. Nic zatem nie zmieniało się w statusie możliwej egzekucji, zwłaszcza w układzie gdy wierzyciele nawet nie próbowali prowadzić egzekucji z nieruchomości (brak takich ustaleń). Zupełnie nie sposób aprobować stanowiska sądu drugiej instancji co do zarzutów związanych z treścią przepisu art. 787¹ k.p.c. (str. 10 uzasadnienia wyroku). Sąd odwoławczy nie wyjaśnił bowiem w jaki to sposób, i jakim dokumentem urzędowym lub prywatnym, wierzyciele mieliby wykazać, że istniejąca w tytule egzekucyjnym wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Nie ma także żadnego stanowiska co do zarzutu naruszenia art. 41 § 1 k.r.i.o. oraz art. 787 k.p.c. i art. 787² k.p.c. (str. 10 uzasadnienia wyroku). Szeroko opisane w apelacjach zarzuty spotkały się ze stanowiskiem sądu odwoławczego, w którym uznano zarzuty za

chybione z uwagi na jednozdaniowe, niczego nie wyjaśniające, stwierdzenie co do treści art. 787¹ k.p.c. Wprawdzie skarżący w kasacji podnosi w tym obszarze zarzuty tylko rażącego naruszenia prawa materialnego, ale z uzasadnienia wynika, że chodzi o nierozważenie w istocie zarzutów podniesionych w apelacji. W tym układzie rażące naruszenie prawa materialnego winno być kwalifikowane w związku z art. 433 § 2 k.p.k., a jego istotą jest pozbawienie strony skarżącej prawa do kontroli odwoławczej w obszarze prawa karnego materialnego. Już te wskazane zasadnicze (rażące) uchybienia musiały skutkować uchyleniem wyroku sądu odwoławczego i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, przy czym – z uwagi na tożsamość sytuacji prawnej w kontekście podniesionych zarzutów – na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. także co do skazanej A. N..

Rażąco wadliwe jest także postrzeganie przez sąd odwoławczy normy art. 301 § 1 k.k. W uzasadnieniu wyroku kwestia zakresu odpowiedzialności z art. 301 § 1 k.k. pojawiła się tylko zdawkowo. Przyjęto bowiem, że oskarżony T. N. może być podmiotem tego przestępstwa pomimo, iż to nie on przenosił własność nieruchomości na spółkę I. . Inne aspekty przypisania odpowiedzialności z art. 301 § 1 k.k. nie były przedmiotem rozważań sądu odwoławczego. Tymczasem warto przypomnieć, że w piśmiennictwie przyjmuje się zgodnie, że podmiotem tego przestępstwa może być **tylko dłużnik kilku wierzycieli, a zatem jest to przestępstwo indywidualne właściwe** (por. np. M. Kulik [w:] M. Budyn-Kulik i in., *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX 2025, teza 11 do art. 310; J. Majewski [w:] J. Majewski [red.] *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2024, s. 1439; T. Oczkowski [w:] V. Konarska-Wrzošek [red.] *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 1480). Przypomnieć wypada bezsporne ustalenia. To A. N. przenosiła składniki swojego majątku (zawarła umowę sprzedaży nieruchomości) na spółkę I., nie będąc przecież dłużnikiem. Przypisano jej pomocnictwo do działania T. N., który był wprawdzie dłużnikiem, ale z kolei nie przenosił składników majątku (!). Już chociażby z tej perspektywy wywód sądu odwoławczego słusznie jest kontestowany zarzutem kasacji. To jednak znów nie jedyne uchybienie. Nie dostrzegł w ogóle Sąd Apelacyjny w Krakowie, że dla przypisania popełnienia przestępstwa z art. 301 § 1 k.k. – z uwagi na konstrukcję językową i zakaz wykładni rozszerzającej przepisów typizujących czyn zabroniony pod groźbą kary – konieczne jest, aby przeniesienie

majątku (transfer majątku) nastąpiło na powołaną do tego celu (czyli do wytransferowania majątku) nową jednostkę gospodarczą; wymagane jest więc aby jednostka została powołana na krótko przed przeniesieniem aktywów lub utworzonej w dniu przeniesienia aktywów (por. np. T. Oczkowski [w:] V. Konarska-Wrzonek [red.] *Kodeks....*, Warszawa 2023, s. 1480). Zatem nie stanowi przestępstwa z art. 301 § 1 k.k. przenoszenie majątku na już istniejącą jednostkę (por. np. M. Kulik [w:] M. Budyn-Kulik i in., *Kodeks....*, teza 5 do art. 301; J. Majewski [w:] J. Majewski [red.] *Kodeks....*, s. 1442; podkr. SN). Spółka I. powstała zaś 10 listopada 2016 r. (wydruk informacji z KRS – rozprawa kasacyjna), a nieruchomości zostały na nią przeniesione przez A. N. w dniu 14 lutego 2018 r., a więc ponad 15 miesięcy po powstaniu tej spółki (!). Trzeba było również ten aspekt mieć na uwadze, skoro w apelacjach kwestionowano możliwość przypisania oskarżonym czynu z art. 301 § 1 k.k.

Ewidentnym i rażącym uchybieniem, które nie zostało podniesione w kasacji, było orzeczenie zawarte w pkt I.1c wyroku, tj. orzeczenie o karze łącznej wobec T. N.. Sąd Apelacyjny w Krakowie miał bowiem w toku ponownego rozpoznania orzec jedynie co do czynów z pkt 3306 i 3307, a zatem zakresem przedmiotowym postępowania odwoławczego było rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej T. N. za czyn z pkt 3306, zaś A. N. za czyn z pkt 3307. Orzekając o karze łącznej co do T. N. (pkt I.1.c) sąd odwoławczy połączył prawomocne skazanie za czyn z pkt I wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie (prawomocnie zakończono w tym zakresie postępowanie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24 stycznia 2023 r., II AKa 239/22 – pkt III wyroku) z karą, która orzekł dopiero w pkt I.1b swojego wyroku. Tym samym orzekał z naruszeniem art. 568a k.p.k., albowiem nie orzekał w tym wyroku co do kar za zbiegające się przestępstwa, a tylko co do jednego przestępstwa, co oznaczało, iż nie był spełniony warunek z art. 568a § 1 pkt 1 k.p.k. (nie orzekał także oczywiście w trybie wyroku łącznego). W tym układzie orzekał więc poza dopuszczalnym trybem rozpoznania sprawy (apelacje dotyczyły już tylko jednego czynu każdego z oskarżonych) a orzekając o karze łącznej wobec T. N. pozbawił oskarżonego możliwości kwestionowania w trybie instancyjnym orzeczenia o karze. Prawidłowym rozstrzygnięciem powinno być orzeczenie tylko co do czynów z pkt 3306 i 3307, a orzeczenie kary łącznej wobec T. N. musiałoby nastąpić w trybie wyroku łącznego (art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k.) wydanego przez Sąd Okręgowy w

Tarnowie, gdzie oskarżonemu od tak orzeczonej kary przysługiwałaby apelacja z zarzutem z art. 438 pkt 4 k.p.k. (por. szerzej: J. Matras [w:] K. Dudka [red.] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 1383-1384, gdzie wskazano wprawdzie także na wyroki Sądu Najwyższego w sprawach o sygn. akt II KK 62/08 i IV KK 349/08, w których przyjęto, że sąd odwoławczy może orzekać wyłącznie co do kary łącznej wobec prawomocnych kar [z uwagi na brak do rozpoznania środka odwoławczego poglądy tam zawarte nie były także wówczas przekonujące]), ale orzeczenia te zapadły przed dodaniem art. 568a k.p.k. Kwestia ta jednak nie ma obecnie istotnego znaczenia wobec konieczności wydania wyroku kasatoryjnego.

Z tych wszystkich powodów konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku co do obojga oskarżonych w zakresie przypisania oskarżonym sprawstwa czynów z pkt 3306 i 3307 aktu oskarżenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W toku ponownego postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny w Krakowie uwzględni wskazane powyżej zapatrywania prawne i oceni, na gruncie poczynionych przez sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych (które nie mogą być modyfikowane na niekorzyść – art. 443 k.p.k.) oraz ujawnionych w toku postępowania odwoławczego dowodów, czy istnieją podstawy faktyczne i prawne do przypisania oskarżonym czynów z art. 300 § 2 k.k. i art. 301 § 1 k.k.

[J.J.]

[r.g.]

Paweł Wiliński Jerzy Grubba Jarosław Matras